

Ефективна підготовка вимагає комплексного підходу: організація заходів з розвитку життєвих компетенцій підлітків таких як фінансова грамотність, побутові вміння та здатність до визначення з напрямком майбутньої роботи та відповідно навчального закладу освіти; формування відповідальності, емоційної стійкості та навичок побудови соціальних зв'язків.

Тому соціальні працівники та наставники повинні забезпечувати підтримку і допомагати підліткам озброїтися необхідними вміннями та бути відповідальними у прийнятті будь-якого рішення. Саме через систематичність проведення тренінгів, симуляції та індивідуального супроводу, буде формуватися впевнена в собі особистість, що збільшить шанси на успішне й незалежне життя.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про наставництво» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4744-20#Text>
2. Міністерство соціальної політики України «Про затвердження Програми підготовки до самостійного життя випускників закладів інституційного догляду та виховання дітей, осіб з числа вихованців прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу» від 27.09.2018 № 1428. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1428739-18#Text>
ТОБФ «МАЙБУТНЄ СІРІТ». URL: <https://www.майбутнєсіріт.укр>

Наталія Волченко

*кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри приватного права
та соціального забезпечення*

*Сумський національний аграрний університет
м. Суми*

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ І10 «СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ»

Автор визначає місце основ наукових досліджень у системі професійної підготовки здобувачів І10 «Соціальна робота та консультування». Доведено, що оволодіння елементами наукового пошуку, навичками роботи з джерелами, аналізу даних, формулювання висновків і дотримання принципів академічної доброчесності є важливою умовою професійного становлення майбутнього фахівця. У роботі зазначається, що дослідницький елемент має як теоретичне, так і практичне значення у

сфері соціальної роботи та консультування, дозволяючи майбутнім фахівцям досліджувати соціальні проблеми, розуміти специфічні потреби різних сегментів населення, оцінювати ефективність соціальних послуг та приймати обґрунтовані професійні рішення. Зроблено висновок, що дисципліна, пов'язана з основами наукових досліджень, є важливим елементом якісної професійної освіти.

Ключові слова: *наукові дослідження, професійна підготовка, соціальна робота, консультування, здобувачі освіти, дослідницькі компетенції, академічна доброчесність.*

Сучасна вища освіта орієнтується не лише на передачу здобувачеві певної кількості знань, а й на формування в нього здатності самостійно мислити, аналізувати інформацію, працювати з джерелами, робити аргументовані висновки та застосовувати їх у професійній діяльності. Саме тому основи наукових досліджень посідають важливе місце у структурі фахової підготовки майбутніх фахівців. Для здобувачів спеціальності ІІО «Соціальна робота та консультування» ця складова має особливе значення, оскільки їхня майбутня професійна діяльність безпосередньо пов'язана з аналізом складних соціальних явищ, оцінкою потреб окремих осіб, груп осіб, громад, а також із пошуком ефективних шляхів розв'язання соціальних проблем.

У цьому контексті наукові дослідження слід розглядати не як суто академічну діяльність, доступну лише вченим, а як вимога до професійної практики. Майбутній фахівець із соціальної роботи та консультування повинен бути здатним розпізнати проблему, розробити рішення, зібрати інформацію, критично оцінити якість, достовірність і релевантність джерел, а потім сформулювати обґрунтований висновок. Такі навички є необхідними не лише для написання академічних та кваліфікаційних робіт, а й для повсякденної професійної практики. Без дослідницької складової соціальна робота ризикує втратити доказову основу та звестися до формального виконання процедур.

Особливість підготовки здобувачів цієї спеціальності полягає в тому, що вони мають поєднувати гуманістичну спрямованість професії з аналітичними й організаційними навичками. Соціальний працівник чи консультант працює в умовах, де кожен випадок потребує індивідуального підходу, однак рішення не можуть ґрунтуватися винятково на інтуїції чи особистому досвіді. Вони повинні спиратися на перевірені дані, чинні нормативно-правові засади, сучасні наукові підходи та етичні стандарти. Саме дисципліна, пов'язана з основами наукових досліджень, формує в здобувача культуру аргументації, навички систематизації матеріалу,

уміння бачити причинно-наслідкові зв'язки й оцінювати достовірність інформації. Зарубіжні науковці розглядають дослідницько-методичну підготовку як підхід до формування критичного мислення, а дослідницькі практики розвивають уміння ставити запитання, проводити науковий пошук, аналізувати дані й мислити критично [1]. Здобувачі вибудовують аргументацію на основі міждисциплінарних наукових доказів, аналізують можливі компроміси, а також демонструють розуміння механізмів і причинно-наслідкових зв'язків під час обґрунтування своїх висновків [3].

Не менш важливо, що оволодіння основами наукових досліджень пов'язане з академічною доброчесністю. Відповідно до Закону України "Про академічну доброчесність", прийнятий 18.12.2025 року, який планується ввести в дію 31.07.2026 року, академічна доброчесність є сукупністю цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності [4]. Для здобувача це означає вміння коректно працювати з джерелами, належно цитувати використані праці, розрізняти прояви академічної недоброчесності, зокрема плагіат і фальсифікацію даних, та уникати їх у власній роботі.

У сфері соціальної роботи та консультування фахівець часто стикається з необхідністю оцінити стан певної соціальної групи, виявити фактори ризику, проаналізувати доступність соціальних послуг, визначити ефективність конкретних програм підтримки. Для цього потрібні елементарні знання методології дослідження, розуміння методів збору інформації, навички спостереження, опитування, аналізу документів, інтерпретації результатів. Дослідники констатують, що соціальні працівники мусять мати підготовку щодо застосовування доказових втручань [2]. Таким чином, основи наукових досліджень забезпечують перехід від пасивного засвоєння інформації до активного професійного мислення, яке є необхідною ознакою сучасного компетентного спеціаліста.

Таким чином, основи наукових досліджень слід розглядати як важливу складову фахової підготовки здобувачів спеціальності І10 «Соціальна робота та консультування». Відповідний освітній компонент, що сприяє формуванню дослідницької культури, аналітичних умінь, навичок роботи з інформацією та дотримання принципів академічної доброчесності, має виняткову важливість. Саме така підготовка створює підґрунтя для професійної зрілості майбутнього фахівця, його готовності до практичної діяльності, подальшого навчання і наукового пошуку. У сучасних умовах це є не додатковою, а необхідною передумовою якісної освіти та ефективної професійної реалізації.

Список використаних джерел

1. Bailey K. G. D., Rembold L., Abreu C. M. Critical thinking dispositions and skills in the undergraduate research methods classroom. *Scholarship of Teaching and Learning in Psychology*. 2020. 6(2). P. 133 – 149. DOI: <https://doi.org/10.1037/stl0000158>
2. de Saxe Zerden L., Lombardi B. M., Jones A. Social workers in integrated health care: Improving care throughout the life course. *Social Work in Health Care*. 2019. 58(1). P. 142 – 149. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30569823/> (last accessed: April 15th, 2026)
3. Jimenez P., Alred A. and Dauer J. Describing undergraduate students' reasoning and use of evidence during argumentation about socioscientific issues systems. *Front. Educ.* 2024. #9:1371095. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2024.1371095>
4. Про академічну доброчесність: Закон України від 18 грудня 2025 року № 4742-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text> (дата звернення: 15.04.2026)

Г. Вошколуп

кандидатка педагогічних наук, доцентка

Університет імені Альфреда Нобеля,

м. Дніпро

СИСТЕМНА ГРУПОВА СУПЕРВІЗІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Сучасна парадигма вищої освіти зміщується від репродуктивної передачі знань до компетентнісного підходу, що передбачає здатність фахівця діяти в умовах високої невизначеності. Для професій типу «людина – людина» (психологів, соціальних працівників, соціальних педагогів, реабілітологів) критично важливим є не лише засвоєння теоретичного базису, а й розвиток рефлексивної культури та професійної ідентичності. Особливої актуальності це набуває для майбутніх фахівців соціальної сфери, чия діяльність безпосередньо пов'язана з розв'язанням гострих соціальних конфліктів, підтримкою вразливих верств населення та роботою в кризових умовах.

Одним із найефективніших інструментів досягнення цих цілей постає системна групова супервізія. Вона інтегрує академічні знання з елементами клінічної практики, створюючи простір для трансформації студента з «носія знань» у «професійно-орієнтовану особистість». Для соціального працівника супервізія стає безпечним полігоном для апробації